

MIHAIL BUTOV

Astronomija žuželk

... kraj je skriven ... leži spodaj neviden, njegova teža je neizmerna ... in ko so bili v negotovosti zaradi vprašanja ... je na svoji poti prišel do brega reke, iztegnil svojo desno roko in jo napolnil ... in vrgel ... na ... in tedaj ... je voda ... pred njihovimi očmi ... prinesla sadove ... mnogo ...

Papirus Egertona

Zlezli smo na streho, da bi snemali. Ne pa zato – vsekakor ne zato –, da bi celo uro zmrzovali na tem hladnem vetru, čeprav avgustovskem. In vsega je kriva, seveda, Jelka. Kaj pa ji je bilo treba povabiti za zvečer svojega mladega oboževalca. Sicer je res, da smo bili na obisku pri njej in da ima gostitelj glavno besedo. Ampak naša družčina je majhna, preizkušena v dolgih letih, nobeden od nas že od davnega ni čutil potrebe po novih ljudeh. Poleg tega se je izkazalo, da spogledljivec ni kar tako – potegnil nas je. Z Makarovom sva tiho študirala knjigo Šklovskega *Zvezde* – v resnici sva se kratkočasila, ker ne jaz ne on o zvezdah pod milim nebom nič ne razumeva –, kar tako, iz čistega zanimanja sva pokukala v učeni foliant. Oboževalec pa se je nepričakovano razvnel: “Pa to je čisti kozmogonični dialog, prava platonovska tradicija. Oddaja je pripravljena – izvoli in snemaj!” Tako se je tudi izkazalo, da je nekakšen reporter ali novinar na televiziji.

“Kaj naj bi snemal?” je vprašal Makarov.

“Vaše pogovore!” se je domislila Jelka. “Ohranil bi jih za zgodovino.”

“O zvezdah?!”

“Ja, o čemer koli,” je mahal z rokami reporter. “Če nočete o veselju, pa dajte o literaturi. Možno?”

“Tile zmorejo vse,” je rekel Terentjov.

“Dobro, pa dajte o glasbi! Imate radi glasbo? Samo da je v tem duhu. Tema sploh ni bistvena, kje pa ... Za program Avtorska televizija. Ste za?”

“Kako ne bi bili za!” je Jelka kar na mestu poskakovala. “Saj veste, kako potrebujem reklamo! Nujno!”

“Ne razumem,” je rekel Terentjov, “zaradi česa smo vam zanimivi? Nam je družabno življenje čisto tuje. Še pesmi ne prepevamo. Ne v zboru ne s kitaro.”

“Ne razume!” je rekel reporter. “Kaj, a ne gledate našega programa?”

“No, tako nekako ...” je začel Terentjov.

“Ampak televizijo pa sicer gledate?”

Terentjov se je čisto zmedel.

“To je zdaj v središču pozornosti. Za protitež samopašnosti politikov in nesramnih kramarjev. Preprosti ljudje, ki v tem brezumnem času ohranjajo notranje dostojanstvo in iskrico duha. Tihi junaki. Normalen človek v nenormalnem svetu.”

“A,” je rekel Terentjov.

“Čisto preprosto: malo bomo posedeli in poklepetali. Povedali boste kaj o svojem življenju, o zanimanjih glede filozofije, estetike ... Potem bom to zmontiral – krasno, imenitno!”

Pa smo privolili. Ampak spomnili smo se, da v Jelkinem stanovanju (natančneje, gre za stanovanje njene tašče) jutri nikakor ne bo primerno. Kdo ve zakaj se namreč z dežele vrneta prav tašča in njen sin, Jelkin brezposelni mož, ki se tam, v tisti vasi hudo naceja, ker ni zaposlen kot kakšen strokovnjak – neke vrste lingvist ali kritik je. Surov zna biti na zelo različne načine, ampak na povsem enaki ravni, kadar je pijan, kdaj pa kdaj pa se tudi vzdrži, tako da mamica od aprila do novembra beži z njim proč od greha na vas.

Ampak Jelka se je že domislila izhoda:

“Na streho gremo, na streho! Stopnice na podstrežje so kot nalašč v našem vhodu. Tam je sicer ključavnica, a samo zaradi lepšega. Pa ravno zdaj je moderno, če inteligenca na televiziji pridiga s streh.”

Mislil sem pripomniti, da se nekako ne prištevam k inteligenci: zgodilo se mi je že, da sem, na primer, kradel, zato bi dal prednost kakemu manjšemu parku s fontano, ali v najslabšem primeru, s cvetlično gredo. Ampak videti je bilo, da je ostalim streha všeč, zato se nisem upiral, saj bi tako ali tako ostal v manjšini.

In kaj zdaj? Že okoli ušes tako piha, da bomo že do noči obdarjeni z glavobolom. Še klopce ni tu, da bi se lahko priželi drug k drugemu in se grel. Edino, kar po vsem skupaj sodeč lahko sploh še dočakamo, je dež. Ko bo ta začel padati, bomo seveda zlezli dol. Pa še to je zgolj enostranska zmaga. Druga stran je tale: vsak od nas si je izmislil kako resno pretvezo, ko je odhajal od doma, in zdaj je treba ubijati čas, kajti če se vrneš prej, kot bi se moral, bo verodostojnost zgodbe vprašljiva in naslednjič te bodo nemara začeli še zasledovati.

Kaže, da Jelka ni prvič tukaj. Ima celo nekaj vrtilčku podobnega. V furnirnih zabojih – najbrž iz trgovine spodaj – se v kamniti zemlji duši ostarela trava, tu in tam že povsem ovenela. Nobenih poganjkov ali cvetov, kakršni bi v ugodnih pogojih iz nje utegnili zrasti. Jelka zatrjuje, da je v Evropi pri vseh tako. Ne

vem, zakaj se mi zdi, da ni čisto tako, vendar je nočem jeziti, zato se v presojo tega vprašanja ne bom spuščal. Jelka sedi in opazuje svoj travnik. Sedi na deski, ki je položena naravnost na katran, s katerim je streha zalita. Kolena je skrčila k bradi. Terentjov stoji malo vstran in pogleduje dol – še vedno opreza za reporterjem. Včeraj smo mu vse pojasnili in pokazali – zgubiti se ni mogel. To pomeni, da preprosto ni prišel. Gobeždač. Obljubil je, da bo opoldne samo po kamero skočil v studio – potem pa naravnost sem. Makarov je blizu Jelke na dokaj široki betonski ograji, visoki za tretjino človeka, če gre ob robu strehe, in tudi on včasih pogleda dol. Pri tem se nevarno nagiba, tako da vsakič obvisi z zgornjo polovico telesa nad prepadom.

“Zdaj pa že nehaj!” že ne vem katerikrat zavrešči Jelka. “Mravljince dobim po koži, ko se takole obešaš!”

Makarov dvigne noge in tako lovi ravnotežje le še na eni točki – resda roke drži v pripravljenosti, da bi se prijel za rob. Tedaj se Jelka prevali na bok, ujame njegove gležnje in ga povleče nazaj.

“Pa ne glej,” pravi Makarov.

“Vseeno, nehaj. Normalno se postavi.”

“Normalno – kako pa je to, po tvoje?”

“Ti ni jasno? Tako da se z ritjo opreš ob granit. Oziroma bolje – sedi!”

Makarov res sede in prevrne Jelko z deske na katran.

“Imel sem prijatelja,” reče. “Nekoč je padel iz četrtega nadstropja. Bil je popolnoma pijan, ne spominja se, kako je padal. Ni padel v grmovje ali v travo, ampak naravnost na asfalt. Pa nič. No ja, nekaj modric, toda nobenih pretresov, nobenih zlomov. Po mojem gre za to, da je lahek, suh, majhen. Ko je letel, se je verjetno oprijemal malo balkonov, malo okenskih polic – pa je omilil hitrost. Ker je lahek. Terentjov, recimo, bi se lahko še tako grabil, pa ne bi nič pomagalo.”

“Tako je,” reče Terentjov.

“Ničesar se torej ne spominja. Pijan. Vsi so mislili, da je mrtev ali nezavesten, on pa je očitno, tako kot je padel, tudi zaspal. Ovedel se je šele, ko so ga že pripeljali v Sklifosovskega. Nič mu ni bilo jasno, zato je menil, da so ga zdaj sorodniki le spravili v norišnico. Skočil je z vozička in jo pobrisal – kakršen je bil, v samih nogavicah. Domov se ni vrnil, nekje je popival tri dni in potem srečal znanca. Ta si je skoraj čeljust izpahnil: ‘Saj si vendar padel skozi okno,’ je rekel, ‘pobil si se do smrti!’ Šele takrat je vse izvedel. Potem se je tudi sam prestrašil in šel v bolnišnico. Zdravniki so ga seveda pregledali, pretipali, vendar niso pokazali nobenega posebnega zanimanja. Bil je ogorčen: ‘Kaj se to pravi, saj sem menda ja edinstven primer?’ Oni pa njemu: ‘Daj no, dragi moj! Smrtno nevarno je šesto nadstropje. Če bi iz šestega – to je nekaj drugega. Tole je bila pa otročarija.’”

“Tukaj je trinajsto,” pravi Terentjov.

Nameraval sem že malo poklepetati o tem, a Jelka nenadoma reče:

“Mojega bratranca so zaprli. Včeraj je bila obravnava.”

“A res?” reče Makarov.

“Kriminallec?” vpraša Terentjov.

“Ah, ne. Samo žena ga je pustila in potem je dolgo živel čisto sam. Najbrž je od osamljenosti znorel. V službi se je z nekom sprl, vzal nož in sunil. Pred vsemi – čisto kot pri Camusu. Midva sva se v otroštvu igrala vojake. Na deželi ...”

“Igro bosta končala,” reče Terentjov, “čez kakih petnajst let. Ampak od osamljenosti se ne zmeša nikomur. Samotno življenje vodi k samopoglobitvi in pripelje v neposredno bližino resnice. Kot oče treh otrok lahko to potrdim z vso odgovornostjo.”

“Zdaj pa sorodniki tistega, zabodenega,” nadaljuje Jelka, “zahtevajo revizijo. In sodišče jim gre, kot kaže, naproti. Tako da ga bodo najbrž vseeno ustrelili.”

Pogreznemo se v priložnosti primeren molk.

Z Jelkine strehe je mogoče videti le to, da so druge prav take. Cel mikrorajon. Vse mogoče napeljave. In tam daleč, nekaj kilometrov stran, nov stanovanjski kompleks: visoke bele stolpnice z velikimi okni – v takih verjetno celo pozimi ni treba prižigati luči čez dan. Zdaj je oblačno in videti so tako umazane kot vse ostalo. Zvečer, kadar je dan lep, pa so njihove stene pod zahajajočim soncem videti nežno rožnate – kakor da bi se sam kamen svetil od znotraj, kot redek marmor. Včasih nalašč zapravim uro časa in se oglasim pri Jelki, samo da se načudim temu z okna njene kuhinje.

Zato pa je na drugi strani hiše – tako blizu, da razločiš vse, kar je na vrhu – čokat dimnik, pobarvan belo in rdeče. To se pravi, z belo ni pobarvan, za belo velja lastna barva betona, na dimnik pa so v enakomernih presledkih naneseni temno rdeči obroči. Že v otroštvu sem v reviji Znanost in življenje prebral, kaj to pomeni: tak dimnik ne izpušča v zrak nikakršne posebne svinjarije, le vročo paro. Če pa bi bil, denimo, rumeno-modre barve, ja, potem pa raje ne hodi blizu. Čeprav je tudi para, po mojem, poštena svinjarija. Svoje čase sem živel na robu mesta, delal pa blizu Kijevske postaje na drugi strani reke, tako da sem šel vsako jutro čez tisti most, kjer so na obeliskih priimki junakov osemstodvanajstega leta. Posebno pozimi je bilo to vidno. Zjutraj greš od doma: mraz, sinje nebo, sneg se blešči! Prideš pa do mostu in pogledaš dol – okrog in okrog sami dimniki, in vse, kar se vali iz njih, se ti pred očmi zliva v vsesplošno oblačnost, tako da ni več niti spomina na čudovit dan, le vsakdanja sivina in saje.

Ampak kljub temu: ljubim dimnike. Verjetno v resnici ljubim le dve stvari – dimnike in železnice. Železnice so me očarale že v otroštvu, z vsem svojim peklenskim rdeče-črnim (uspelo mi je, ujel sem konec ere parnih lokomotiv!) kolobarjenjem dima, raznobarvno svetlobo na postajah ponoči, neskončnim prepletanjem linij ene v drugo na večjih križiščih – kot kak Vasarely. Zame še zdaj ni večjega užitka kot preživeti večer in noč v prav zadnjem vagonu vlaka in gledati nazaj, kako se vse to vije, mežika, se spleta, razpleta, izginja in se spet pojavi. A najpomembnejši je – vonj! Pri čemer sploh ne gre za tisti gosti vonj, ki se na vroč dan dviga od železniških pragov, ko sonce topi smolo v njih, ampak za

enakomerni, večerni vonj, s kakršnim je vse prežeto okrog katere koli proge – celo če je samotna, zaraščena ali zasuta kje na kakšnem polju ali gradbišču.

In dimniki – sam ne vem, zakaj. Nekaj skrivnostnega je v njih. Na primer: nikoli se mi ni posrečilo opazovati, kako jih postavljajo. Saj si ne moreš zamisliti tako visokega žerjava. In če predpostavimo, da so sestavljeni iz velikih betonskih obročev, bi bil potreben vsaj helikopter, da bi take obroče dvigal in jih postavljaj enega na drugega. Ampak – kdo pa je že videl tovrstne helikopterje nad Moskvo? Lahko pa dimnike zlagajo iz običajne opeke in jih potem ometavajo. Tedaj bi v skladu z rastjo dimnika lahko postavili posebna dvigala za material. Ampak to bi bilo delo, trajajoče več tednov. Pa niti enkrat v življenju še nisem videl nedograjenega dimnika. Tako sem docela pripravljen verjeti, da že gotove preprosto pripeljejo pod okriljem noči na nekih gromozanskih vozilih, potem pa jih v nekaj urah postavijo na svoje mesto z nič manj gromozanskimi dvigali.

“Poslušaj,” vprašam Makarova, “a je res, da lahko iz globoke jame podnevi vidiš zvezde?”

“Samo po sebi umevno,” pravi Makarov.

“Kako – samo po sebi? To, po mojem mnenju, nikakor ni samo po sebi umevno, ampak je presneto nenavadno.”

“Nenavadnega pri tem ni niti za kanček,” izjavi Makarov, jaz pa ga v mislih še enkrat krstim za pozitivista. “Ko gledaš v nebo z odprtega prostora, ti v oči sveti nebesni obok v celoti, pa še sonce, neposredni žarki – in vse to seveda zastre blesk zvezd. V jami pa svetloba prihaja le od majhnega delčka neba tik nad njo. In sonca ni. Tako je to. Si razumel, Fofanov?”

Ne pišem se Fofanov, to je le ena od makarovskih domislic.

“Kaj pa iz dimnika? Iz tegale dimnika, na primer, se tudi vidijo?”

“Seveda. Kakšna je pa razlika?”

“Ta je pa dobra – kakšna je razlika!” se smeje Jelka. “Jama in dimnik! To sta, oprostite, dve popolnoma nasprotni stvari. Prav kot fantek in punčka.”

“Daj no,” pravi Makarov, “jaz mu resno razlagam ...”

“Že gre!” reče Terentjov.

Planemo k ograji. Ampak Jelka reče: “Ni on. Avtomobilske luči niso prave.”

“Kako?”

“Te so kvadratne. On pa ima okrogle in po dve ...”

Jelkin reporter ima svetlo modrega “žigola”. V njem jo prevaža po Moskvi in okolici. In ob priliki, seveda, spusti sedeže nazaj. Reporter ima verjetno kakih štiriindvajset let. Jelka pa trideset. Jaz, na primer, jih imam dvaintrideset – pa kaj bi s tem. Ampak ohranjena je Jelka odlično. Ima, med drugim, popolne prsi. Pa tudi življenje jo je česa naučilo, tako da se mladenič nikakor ni uštel pri izbiri.

“Mu bom že pokazala,” pravi Jelka.

“Prej obratno,” odvrne Terentjov.

“Kaj – obratno?”

“Ne boš pokazala.”

“A bi šlo mogoče brez nesramnosti?”

“Pa zakaj, hudiča, si nam vse to pripravila?” vpraša Terentjov.

“Ja, saj vendar nisem vedela ... Sploh bi pa mirno lahko odklonili.”

“Sem pa na splošno tudi jaz veliko razmišljal o tem,” reče Makarov. “Imam celo projekt – za OZN ali UNESCO. Prej ali slej bo razporeditev strateških raket po rovih vseeno moralno zastarela. Takrat bo mogoče v te rove namestiti zrcala ali teleskope. Pa bomo imeli svetovni opazovalni sistem. Elementaren, z veliko razvidnostjo.”

Pozanimam se, kako namerava usmerjati tak teleskop v pravo točko.

“Kje pa je prava točka?” reče Makarov. “Raziskovali bomo nebo – Zemlja se itak vrti. Naj nam vesolje zaupa kakšno od svojih skrivnosti. Terentjič, si imel kdaj teleskop?”

Terentjov odgovori s pogledom – povsem uničujočim.

“Jaz tudi ne. Čeprav sem ga pred nekaj leti že hotel kupiti. Šolskega, ampak dobrega. Z reflektorjem. Pa mi je bilo žal denarja. Štor!”

Vse to mi je nekam sumljivo. Vem, da je edina knjiga, ki jo je Makarov prebral v zvezi z astronomijo, prav tista “Zvezde”, s katero se je včeraj tudi vse začelo. Pa tudi druge, “Vesolje, življenje, razum”, ki sem mu jo podaril že davno, še ni odprl. In težko, da jo bo kdaj.

“Zdaj je pa dovolj,” reče Jelka. “Čaščenje abstraktne neskončnosti, očaranost nad astronomskimi merili in ljubezen do mrtve narave! Vse to, veste, zaudarja po cenemem gizdalinstvu. Misleči človek opazuje majhne stvari in tam išče neizrekljivo. Zamisli se predvsem nad skrivnostjo življenja, nad njegovo vsepričujočnostjo, stanovitnostjo, reprodukcijo. Raje bi poskusili v običajnem spočetju kaj razumeti. Ja, ja, v spočetju – prav nič smešnega ni v tem! Kaj je to, kako ono? Ja, a si sploh kdaj ležal v travi, človek asfalta?! Tam, v zemlji, vsako zrnce kar mrgoli: žuželke, črvi, hrošči, vsakršen drobiž, že čisto nerazviden ... To je merilo, to so galaksije, ozvezdja, kolikor jih hočeš ... Ampak mar je njim, vidite! Nočejo nam vsiljevati mrtvo svetlobo, pa še tako oddaljeno, da je v principu nedosegljiva! Tem bolj, ker je svetila, če se ne motim, pred nekaj sto milijoni let, zdaj pa mogoče sploh ne obstaja več. Brez veze!”

“Saj res,” reče Makarov, “mikroskopa tudi nisem kupil. Sam ne razumem, zakaj ne. Smejali bi se, če bi povedal, kako malo kopejk je stal.”

“Prvič,” trezno pripomni Terentjov, “ničesar od tega pod mikroskopom ne vidiš. Pod njim vidiš v najboljšem primeru amebe, celice in prerez las. Drugič, kar se tiče tega, kaj in kdaj je svetilo, to je izredno zapleteno filozofsko vprašanje, povezano s kategorijami prostora in časa, ki jih ni še nikoli nihče jasno doumel. Sploh pa, kaj imaš ti, pesnica, opraviti z nekakšnimi hrošči, ki gomazijo tam nekje? Dolžna si zreti v človeško bistvo!”

“Tepec!” pravi Jelka. “V koga pa se po tvojem mi vsi spremenimo? Najprej – v zemljo. Potem pa – prav vanje, ki iz nje izhajajo.”

Terentjov se zamisli, v očalih se mu zrcali dimnik. Potem pokima: "Hja ... Nemara se strinjam. V hrošča. Žužka. Toda ne – v majskega."

"V čmrlja," predlagam.

"No, jaz pa najbrž," reče Jelka, "v muho. Bi šlo?"

"Zakaj pa ne v metulja?" vpraša Terentjov.

"Saj res," reče Jelka, "zakaj ne v metulja?"

"Fantje," se zasmije Makarov, "težave imate s semantiko. Tudi hrošči so konec koncev moškega in ženskega spola. Muhe tudi."

"Pa kaj še," pravi Jelka, "vsi so hermafroditi."

Na strehi sosednjega bloka dva moška v delovnih oblekah privezujeta vrv k temelju antene. Drug konec vrvi zdrsne s strehe in obvisi na enem od balkonov. Potem eden seže po, od tu nerazločnem, a očitno rezilnem instrumentu in ga preizkusi na pločevinastem pokrovu prezračevalnega jaška, tako da do nas seže hrup, ki para ušesa.

"Br-r," se naježi Makarov, "kar mraz mi gre po hrbtu."

"Domača ušesna zdravnika," konstatira Terentjov s tonom človeka, ki je s trpljenjem dosegel familiarnost z vsem svetom.

"Če nas zagledata," meni Jelka, "lahko streljata proti nam. Ker mi zanju predstavljamo nevarnost. Kako zanimivo! Najbrž prvič v življenju predstavljam za koga nevarnost."

"No, seveda!" se spomni Terentjov. "Kaj pa za številne ženske?"

"To ne šteje."

Ampak jaz Jelkine besede vseeno upoštevam in vztrajam pri tem, da se skrijemo za strešno čuvajnico. Tja s hrbti skupaj tudi sedemo, vsi štirje. Nič topleje ne postane. Zdaj imamo pred sabo oddušnik, iz katerega vztrajno zaudarja po predvčerajšnji juhi.

“Mojemu bratu,” reče Terentjov, “se je pa zgodilo tole. Ukvarjal se je s tem, da je iskal ravno izpraznjene hiše in zbiral tam vsakršne zanimive stvari, ki so ostale za stanovalci. Našlo se je starinsko pohištvo, slike – pri nas doma, na primer, še vedno visi pristen Vereščagin –, knjige, celo medalje in starinski denar. Delal je s prijateljem, zaposlenim pri avtoprevoznem podjetju, tako da sta lahko uporabljala službeni tovornjak. Vse sta imela odlično organizirano; brat je imel celo romanco z damico iz Mossovjeta, s tajnico v prav tistem oddelku, kjer so se ukvarjali z izselitvijo, obnovo ali rušenjem starih hiš v centru. Tako sta za datume in naslove izvedela že vnaprej. Glavna naloga je bila prehiteti hišnika. Jasno, povsem prehiteti ga – je nemogoče. Ampak največkrat hišnik ni ravno specialist za take zadeve in prvič pobere samo tisto, kar se je njemu samemu prikupilo: prazne steklenice, pepelnik, morda kak boljše ohranjen kos pohištva. Zato pa bi, če bi mu pustili priti še drugič in tretjič, odnesel vse, brez izjeme – da bi prodal ali pa da bi poiskal kako bratu konkurenčno podjetje. Torej je bilo nujno priti v stanovanje natančno med prvo in drugo hišnikovo inšpekcijo. In nekoč je brat v eni od hiš odkril čudovito kredenco iz obdobja empira. Take velikosti – več kot dva metra visoko. V novo stanovanje, kamor so se preselili stanovalci, je najbrž sploh ne bi mogli spraviti. Kredenca je bila tu in tam potrebna obnove, a celo v takem stanju bi se dalo precej zaslužiti z njo. Brat je presodil, da bi jo nemara dva, če bi napela vse sile, lahko odvela od tam – sploh ker so bile glavne stopnice kratko malo grajskih razsežnosti. Odhitel je do telefonske govornice, poklical sodelavca s tovornjakom – ta ga je parkiral kar doma, da sta ga imela tudi ponoči na razpolago – in se vrnil nazaj. Pred hišo pa je zagledal hišnika, ki se je pojavil na vratih skupaj z na videz inteligentnim moškim. Tam sta stala, se o nečem dogovarjala in si na koncu udarila v roke. Hišnik je izvlekel krepko ključavnico in jo obesil na vhodna vrata. Brat je spoznal, da se tokrat hišnik ni izkazal za bedaka in je uspel kredenco že prodati; moški se je očitno odpravil po pomoč in se bo vsak čas vrnil. Treba je bilo pohiteti. Prispel je sodelavec in skupaj sta planila iskat zadnji vhod. Tega konkurenti res niso predvideli – tam niti zaklenjeno ni bilo. Ne bom opisoval, s kakšnimi strašnimi težavami sta spravljala nesorazmerno veliko kredenco po ozkih zadnjih stopnicah navzdol. Na dnu pa se je izkazalo, da je hišnik že popravil napako: vrata so bila zapahnjena od zunaj. Ali ni vedel, da sta notri, ali pa ju ni povezoval s kredenco, vsekakor je dal prednost kupcu, ki bo prišel s pomagači. Kaj storiti? Preostalo jima le to, da sta razbila vrata. Pri sebi sta imela komplet orodja, v njem pa majhno sekirico. Ampak vrata so bila masivna, stara, verjetno iz hrastovega lesa. Vlamljanje vanje bi pomenilo dolgotrajno in hrupno delo. Ker pa se je vse to dogajalo, kot sem že rekel, poznega večera, so sosedje zaradi razbijanja poklicali policijo. Ampak prav v tem času, in ravno v hiši nasproti, so tatovi ropali stanovanje v pritličju. Naprej je šlo v tem vrstnem redu: bratu je končno uspelo prebiti luknjo v vrata in doseči zapah. V istem trenutku so nič hudega sluteči tatovi začeli plezati skozi okno. Naslednjo sekundo se je na dvorišče

pripeljal intervencijski avto, in zadovoljni policaji, ki so povsem pozabili, zakaj so jih sploh poklicali, so zvezali osuple sleparje in jih odpeljali v luknjo. Brat in prijatelj sta zgrabila svojo kredenco in tekla, kolikor so ju nesle noge, za vogal k tovornjaku. To je vse. Konec zgodbe.”

“To si si vse izmislil,” reče Makarov po premoru.

“Zakaj – izmislil?”

“Zato, ker v tej situaciji ne moreš vedeti, kdo, kdaj in zakaj je poklical policijo. Sploh pa nihče ne ropa stanovanj ponoči – to zbuja preveč pozornosti.”

“Ja?” Terentjov se popraska po zatilju. “No ja. Najbrž. Samo da si nisem jaz izmislil. Tako sta pripovedovala.”

“Toliko huje,” odvrne Makarov.

Jelki je spet vsega dovolj.

“Kristus,” reče, “kako je vendar hladno! Celo kožuh bi zdajle oblekla.”

Makarov takoj našpiči ušesa in zagodrnja:

“Pravega?”

“Kaj pa!”

“No, ta ‘kaj pa!’ pomeni, da ne bo nič z metuljem.”

“S čim ne bo nič?”

“Celo z muho ne bo nič.”

“Aaa ... Ne vidim povezave.”

“Pa je čisto enostavno. Povej, katero krzno je najcenejše?”

“Iz podavljjenih mačk,” reče Jelka.

“No, dobro, ne to. Tudi kunec ne pride v poštev. Razen teh dveh.”

“Še veverica.”

“Veverica ustreza. Ima vsaj daljši rep. Kaj pa činčila – poznaš?”

“Poznam, poznam,” vzdihne Jelka. “Samo ne razumem ...”

“Tudi jaz nisem razumel,” nadaljuje Makarov, “dokler nisem nekoč videl činčile na lastne oči. Velika je – za pest. In za jakno, ki tebi komaj pokrije zadnjico, je treba najbrž kakih petdeset takih živalic. Se ti ne zdi tak odnos neetičen?”

Končno Jelka zatuli:

“Kaaakšen dooolgčas! In puščoba. Kmalu ne bo več nikogar, samo še moralisti. Raje pomisli, zakaj vsi ti blagorodni tokovi prihajajo kot po pravilu iz krajev, kjer decembra zacvetijo rožice. Od tam se pač zdi, da je preživeti zimo v majčki – prefinjena zabava.”

“Pred mrazom, med drugim, umetno krzno ne varuje nič slabše.”

“Med drugim,” odvrne Jelka, “proizvodnja sintetike onesnažuje ozračje. In oceane. Otežuje obnavljanje gozda. Sploh pa, saj res, zakaj mačke – lahko, nekakšnih podgan pa ne? A so mačke kaj slabše?”

“Katera koli proizvodnja onesnažuje ozračje,” reče Makarov. “Človeška ostudnost tako ali tako zastrupi, česar koli se loti ali samo pogleda. In nisem rekel, da so mačke slabše ... Se pravi, nisem rekel, da mačke – lahko: vsi ste priče. Samo očitnejši primer sem navedel. Ampak ti s tvojimi nazori! Elementarna

pravičnost zahteva, da bi se ti znašla v koži kake vidre. Natančneje – brez kože. Sicer pa, česa se nadejaš?!”

“Ne vem,” reče Jelka, “videti je, da ne bo prišel.”

“Namreč česa se lahko nadeja človeštvo,” zakriči Makarov, “ko je vendar do ušes v krvi in dreku?!”

“Daj, nehaj že,” zamahne Jelka. “Kaj pa mi – naj tudi mi nehamo?”

Pogledam za vogal. Moža na sosednji strehi nekaj čarata nad prevrnjeno anteno in pri tem operirata z groteskno velikim matičnim ključem – popravljata jo.

“Poglejte,” rečem.

Vsi po vrsti se obrnejo.

“O-oh, bivanjski vakuum,” reče Terentjov.

In spet dolgo molčimo. Dokler se Jelka ne potrudi napraviti prvega koraka k spravi.

“No dobro, fantje,” začne, “ne zamerite mi. Vse mi je jasno: krzna od vas ne bom dočakala. Koliko je ura?”

“Koliko pa bi rada, da bi bila?” vpraša Terentjov.

A očitno je, da je čas – za odhod.

“Kaj pa pravzaprav čakamo?” vpraša Makarov.

“Da bo ura devet,” pravi Jelka. “Povedala sem, da sem se vpisala na knjigovodski tečaj. In da traja do pol devetih.”

“Kaj, a se hecaš?!” reče Terentjov. “Še šest ni!”

Jelka žalostno zmaje z glavo:

“Ni!”

“Torej gremo, mogoče, vseeno dol? Po mojem je že čas za likerček.”

“Da alkohol na mrazu pogreje,” reče Makarov, “je čisti mit. Nekaj drugega je, če na toplem kaj popiješ in greš potem na mraz – v tem primeru drži. Ali obratno: da najprej hodiš po mrazu, pa potem na toplem kaj popiješ.”

Spet pogledam za vogal. Antena zdaj stoji že vertikalno, moška jo mukoma dvigujeta in nalagata na njeno ogrodje železne obroče – zaradi ravnotežja.

“Ne bo šlo,” pravi Jelka. “Ne poznate vi te stare babe. Še v spanju razmišlja, kako bi svojega sinka in hkrati stanovanjsko površino rešila pred mano. Cele ure straži pri oknu in sanja, da bi me pri čem zalotila. Naenkrat pa – na! Kar s tremi. Darilo. Tako da vi kar pojdite, izvolite. Jaz bom še malo posedela.”

“Eden po eden bi pa lahko šli,” predlaga Terentjov.

“Vseeno. Kako pa naj potem pojasnim, kaj sem počela tukaj?”

“Ni nobenega drugega izhoda?”

Tedaj vsi hkrati obrnemo glave v smeri požarnih stopnic. Jelkin blok je nekoliko nenavaden: stopnice se spuščajo po prazni, tlakovani steni. Zanimivo bi bilo vedeti, kdo naj bi jih uporabil, če bi resnično zagorelo – mačke?

“No, pa gremo,” pravi Terentjov. “Spodaj te bomo čakali.”

“Kaj pa mislite?” se prestraši Jelka. “Strah me je ... No, samo me je strah.”

Terentjov si privošči okruten nasmešek.

“Dobro, šalim se. Saj te nobeden ne pušča same tukaj.”

Ko se nameri tja, kjer se požarne stopnice dvigajo pol metra nad streho v prefinjenem loku, Makarov pa mu že sledi, čisto jasno začutim, da tukaj nekaj ni v redu, nekaj se ne ujema. Rečem:

“Stoj, Jelka, počakaj malo! Tvoja okna gledajo vendar na drugo stran! Nihče ne bi opazil, da prihajamo iz podhoda!”

Ona pa se samo zakrohota v odgovor – tako je zatopljena v nekakšna svoja premišljevanja, da sprva zgreši stopničko in postavi čevelj na teme Makarovu, ki se mu še ni uspelo spustiti prav daleč. Kakšno izbiro pa imam – plezam za njimi. Kot da bi me prej kaj ščitilo pred mrazom – ampak tukaj veter piha še posebej besno, tak bije v obraz, da niti gledati ne moreš. Prvo minuto se spuščam kar na slepo. Ko pa končno odprem oči, vidim, da sem zaostal precej za Jelko, tudi figure spodaj vidim: nekaj ljudi se je že razvrstilo po pločniku, dvignili so glave in opazujejo. Razumem njihovo zanimanje: veter radodarno, široko razpira Jelkino jakno. Potem s koticom očesa ujamem hiter odblesek v oknu nasproti – tam se je nekdo nagnil izza zavese in zdaj uravnava ostrino objektivna. Stopnice pa nihajo pod našo težo, se sumljivo lahkotno zvijajo sem in tja in grozijo, da se bodo zdaj zdaj odtrgale – od vrha navzdol, kot v ameriških komedijah. Sprašujem se, kaj je bolj verjetno: da se bo prav zdaj to tudi zgodilo, ali da se tudi tokrat ne bo zgodilo nič. Take misli človeka razveselijo. V spomin pa se mi ne vem od kod prikrade: “Oj, leni Varlam, pripravi se na rane, blizu je konec!” “Varlam!” kričim, “ej, Jelka, zakaj Varlam?!” Težko, da sploh razloči besede. Samo glavo dvigne na moj glas, me poišče z očmi in se še bolj zvonko zasmee. Tedaj pa nas vse štiri zagledam kot v objektivu tistega manijaka za zaveso. In jasno mi postane, da je Jelka dosegla, kar je hotela: za nekaj minut nas je spravila v prav takšen položaj, kot si ga je zamislila. Čisto preprosto – štirje ljudje s steno v ozadju. Maham Jelki z roko in čutim, kako se v meni prebuja Glas. Na splošno je to prijeten občutek, a kaj, ko že vnaprej vem, kaj mi lahko pove: “Kje pa je to nebeško cesarstvo? Kaj je drugi prihod? In kaj vstajenje od mrtvih? Ničesar takega ni! Če je kdo umrl ali ni umrl, do tistega trenutka je bil!” Odgovora sem se domislil že davno. In potem sem toliko slinil to frazo, takó sem jo zbrusil, da sem jo spremenil v pravo zaklinjanje. Kot da bi jo bilo treba zdaj samo še izreči s potrebno prepričanostjo – torej: če opazuješ nebo nad sabo, pa se ti zdi prazno, pomisli, ali ni prav danes tvoj angel poklican v nebeško vojsko. Ampak jaz si prizadevam – kot verjetno že tisočkrat prej – in spet ne zmorem. In spet mi preostane le to, da si ponavljam, kako je govoriti o tem – nesmiselno. Ko pride čas, bomo vsi spoznali.

Potrpimo do tedaj.

Prevedla Rahela Zore